

Ochrona dzieci

Przegląd wpływu działań Plan International
w Europie Wschodniej i Środkowej (2022–2025)

Odpowiedź humanitarna Plan International na kryzys w Ukrainie

Plan International zainicjowała swoją Humanitarną Odpowiedź na Kryzys Uchodźczy związany z Ukrainą bezpośrednio po eskalacji wojny w Ukrainie w lutym 2022 r., uruchamiając działania w Polsce, Mołdawii i Rumunii. Organizacja ustanowiła swoją obecność w Ukrainie w sierpniu 2022 r. i od tego czasu wzmacnia zintegrowane programy humanitarne realizowane przez partnerów społeczeństwa obywatelskiego w Europie Wschodniej i Środkowej (ECE).

Odpowiedź humanitarna Plan International i jego partnerów ma na celu ograniczenie podatności i ryzyk, z jakimi mierzą się uchodźcy, osoby wewnętrznie przesiedlone oraz osoby dotknięte konfliktem na terytorium Ukrainy oraz w krajach przyjmujących. Oprócz zapewniania bezpośredniej, ratującej życie pomocy humanitarnej, celem Plan International jest również przeciwdziałanie nierównościom strukturalnym oraz promowanie sprawiedliwości społecznej, płciowej oraz ekonomicznej w ECE poprzez wzmacnianie odporności, dobrostanu i sprawczości dziewcząt, młodych ludzi, a także grup mniejszościowych lub niedominujących.

Dzięki konsekwentnemu utrzymywaniu poziomu wydatków realizowanych przez partnerów powyżej 70%, zlokalizowane i oparte na partnerstwie podejście Plan International zapewniło szybsze, lepiej dostosowane do kontekstu oraz bardziej zrównoważone dostarczanie pomocy, przy jednoczesnym wzmacnianiu długoterminowego potencjału lokalnych podmiotów społeczeństwa obywatelskiego w ECE. W latach 2022–2025 podejście to umożliwiło Plan International dotarcie do ponad 1,7 miliona osób poprzez 65 partnerów i 87 projektów realizowanych w czterech krajach.

Zasięg działań Plan International według kraju w ECE

291 tys. uczestników objętych wsparciem w ramach 24 projektów.

20 partnerów do tej pory.

72% budżetu w wysokości 18 mln EUR przekazano partnerom.

70 tys. uczestników objętych wsparciem w ramach 15 projektów.

11 partnerów do tej pory.

79% budżetu w wysokości 12 mln EUR przekazano partnerom.

1,2 mln uczestników objętych wsparciem w ramach 33 projektów.

22 partnerów do tej pory.

71% budżetu w wysokości 41 mln EUR przekazano partnerom.

151 tys. uczestników objętych wsparciem w ramach 15 projektów.

12 partnerów do tej pory.

69% budżetu w wysokości 10 mln EUR przekazano partnerom.

Kluczowe wnioski

Działania Plan International i jego partnerów w zakresie ochrony dzieci w ECE koncentrowały się na wzmacnianiu systemów, wspieraniu lokalnych podmiotów oraz zapewnieniu ukierunkowanego wsparcia dzieciom w szczególnie wrażliwych sytuacjach. W Ukrainie oraz w krajach przyjmujących interwencje były projektowane tak, aby tworzyć bezpieczniejsze i bardziej inkluzywne środowiska dla dzieci, nastolatków i młodzieży (CAY):

- Kierowanie CAY do odpowiednich usług wsparcia, wzmacnianie potencjału kluczowych specjalistów ds. ochrony oraz podejście oparte na ochronie na poziomie rodziny umożliwiły organizacji Plan International i jej partnerom tworzenie bezpiecznego i sprzyjającego zdrowiu emocjonalnemu środowiska dla CAY w ECE.

nego i sprzyjającego zdrowiu emocjonalnemu środowiska dla CAY w ECE.

- Interwencje w zakresie ochrony dzieci wspierały również integrację i dobrostan uchodźców z grupy CAY, w tym dzieci z niepełnosprawnościami.

191 tys.

osób objętych działaniami Plan International i jej partnerów w zakresie ochrony dzieci w ECE.

Wpływ interwencji w zakresie ochrony dzieci¹

Interwencje Plan International i jej partnerów w obszarze ochrony dzieci umożliwiły kierowanie CAY do usług wsparcia. W **Ukrainie** partnerzy odegrali kluczową rolę we wzmacnianiu zarządzania przypadkami (case management) oraz mechanizmów kierowania (referral). Systemy te umożliwiły instytucjom publicznym oraz organizacjom pozarządowym (NGO) identyfikowanie i wspieranie dzieci zagrożonych – w tym dzieci przesiedlonych, dzieci z niepełnosprawnościami oraz dzieci przebywających w pieczy zastępczej – poprzez ciągłe i zindywidualizowane wsparcie. Zapewnienie identyfikacji i adekwatnego reagowania na specyficzne potrzeby dzieci przyczyniło się do ograniczenia ryzyk ochronnych oraz wsparcia ich dobrostanu i włączenia społecznego.

W krajach przyjmujących Plan International również wzmacniało systemy zarządzania przypadkami i mechanizmy kierowania. W Mołdawii, na przykład, Plan International wsparło – za pośrednictwem lokalnego partnera – wdrożenie krajowej bazy danych Primero+, co umożliwiło systematyczną rejestrację i zarządzanie przypadkami dzieci zagrożonych, w tym dzieci ubiegających się o azyl bez opieki, dzieci z uszkodzonymi dokumentami, dzieci z niepełnosprawnościami lub

pozostających pod opieką opiekunów z niepełnosprawnościami, a także dzieci czasowo oddzielonych od rodzin w ramach środków ochronnych.

Podobnie w **Polsce** Plan International współpracowało z czołowymi organizacjami zajmującymi się ochroną dzieci, aby wesprzeć przeciążone systemy. Usługi były świadczone poprzez centra rekreacyjne, instytucje oraz infolinie, w tym z zapewnieniem wsparcia w języku ukraińskim, przy zastosowaniu programów wielokulturowych oraz zarządzania przypadkami, odpowiadających zarówno na potrzeby natychmiastowe, jak i długoterminowe. Z kolei w **Rumunii** partnerzy Plan International nie tylko bezpośrednio odpowiadali na niezaspokojone potrzeby dzieci i opiekunów w najbardziej wrażliwych sytuacjach, lecz także współpracowali z władzami, zgłaszając im przypadki wymagające interwencji w zakresie ochrony dzieci.

Wzmacnianie potencjału kluczowych specjalistów ds. ochrony również przyczyniło się do tworzenia bezpiecznego środowiska dla CAY. Dane z projektu realizowanego w Ukrainie do połowy 2024 r. wskazują, że szkolenia z zakresu Minimalnych Standardów Ochrony Dzieci oraz programu **Rodzicielstwo i umie-**

¹ Plan International stosuje zintegrowane podejście w swojej odpowiedzi humanitarnej, realizując działania w ramach wielu obszarów programowych w poszczególnych projektach. Choć cała strategia oraz portfolio projektowe Plan International w ECE mają charakter humanitarny, interwencje – w tym działania z zakresu ochrony oraz edukacji – również są działaniami humanitarnymi i często mają charakter ratujący życie.

Ojciec bawi się z synem podczas wydarzenia z okazji pierwszego Międzynarodowego Dnia Zabawy © Plan International

jętności życiowe nastolatków (PALS) zwiększyły świadomość specjalistów pracujących w placówkach edukacyjnych, służbach społecznych, organizacjach społecznych oraz instytucjach administracji publicznej w obwodzie donieckim. Szkolenia te pogłębiły wiedzę specjalistów na temat kluczowych zagadnień ochronnych w kontekście kryzysu humanitarnego w Ukrainie, a jednocześnie wspierały rozwój umiejętności sprzyjających wzmocnieniu odporności zawodowej. W celu wzmocnienia współpracy w obszarze ochrony dzieci w Ukrainie podejście to zostało uzupełnione o spotkania i okrągłe stoły z władzami lokalnymi. W ostatnim roku Plan International i jej partnerzy realizowali również różnorodne programy budowania potencjału, w tym szkolenia dla pracowników socjalnych z zakresu zarządzania przypadkami w kontekstach konfliktowych.

W krajach przyjmujących szkolenia dla specjalistów realizowane przez Plan International i partnerów przyczyniły się również do wzmocnienia potencjału ludzkiego i instytucjonalnego w zakresie skutecznego reagowania na potrzeby ochronne uchodźców z Ukrainy. W **Mołdawii** szkolenia prowadzone przez partnerów odpowiadały na luki kompetencyjne, szczególnie w kontekście szybkiej rozbudowy kadr ochrony dzieci w latach 2023–2024. Partnerzy wspierali nowo mianowanych specjalistów w zakresie zarządzania przypadkami oraz koordynacji międzyinstytucjonalnej, pomagając im jednocześnie uzyskać jasność proceduralną niezbędną do podejmowania codziennych decyzji. Partnerzy Plan International wspierali także Ministerstwo Pracy i Ochrony Socjalnej Mołdawii we wdrażaniu Reformy Systemu Pomocy Społecznej Restart w 2023 r., co obejmowało szeroko zakrojone działania z zakresu budowania potencjału dla specjalistów ds. ochrony

dzieci i pracowników socjalnych na różnych poziomach. Ponadto szkolenia z zakresu Mechanizmu Informacji Zwrotnej Przyjaznej Dzieciom wzmocniły potencjał organizacji pracujących z uchodźcami z Ukrainy oraz społecznościami wrażliwymi w Mołdawii.

O programie PALS Plan International

Globalny program **PALS** realizowany przez Plan International wspiera nastolatków oraz ich opiekunów w kontekstach kryzysów nagłych i długotrwałych. Jego celem jest wyposażenie młodzieży w wieku od 10 do 19 lat oraz ich opiekunów w kluczowe informacje, umiejętności i zasoby niezbędne do wspierania zdrowia, bezpieczeństwa i dobrostanu nastolatków w sytuacjach kryzysowych.¹

Również w **Polsce** tłumaczenie i wdrożenie podręcznika Mechanizmu Informacji Zwrotnej Przyjaznej Dzieciom przez Plan International miały kluczowe znaczenie dla lokalizacji globalnych standardów oraz wzmocnienia współodpowiedzialności za praktyki ochronne na poziomie krajowym. Partner Plan International realizował także działania ukierunkowane na wdrażanie standardów ochrony dzieci i safeguardingu w szpitalach oraz klubach sportowych, ściśle wpisując się w krajowe priorytety wynikające z „ustawy Kamilka” z 2024 r., która wzmocniła standardy ochrony dzieci w organizacjach pracujących z osobami nieletnimi. Interwencja ta bezpo-

średnio odpowiadała na luki instytucjonalne we wdrażaniu nowych wymogów prawnych. Dzięki przeszkoleniu ponad 900 pracowników ochrony zdrowia oraz pracowników 98 klubów sportowych, projekt wzmocnił gotowość instytucjonalną i dostarczył praktycznych narzędzi do stosowania nowych standardów.

Podejścia ochronne na poziomie rodziny dla społeczności przyjmujących i uchodźczych odegrały również istotną rolę w tworzeniu emocjonalnie zdrowych środowisk dla CAY. W ramach interwencji realizowanych przez partnerów w **Rumunii i Mołdawii** szkolenia – w tym sesje **PALS** dla opiekunów – przyczyniły się do poprawy relacji zarówno w rodzinach przyjmujących, jak i uchodźczych. Rozwijanie kompetencji społeczno-emocjonalnych podczas sesji poprawiło dobrostan psychospołeczny opiekunów. Sieci tworzone w ramach działań przekształciły się również w trwałe systemy wsparcia rówieśniczego, umożliwiające wymianę porad, dzielenie się doświadczeniami kulturowymi oraz wzajemne wsparcie emocjonalne. W obu krajach huby społecznościowe, w których realizowano sesje, stały się nieformalnymi miejscami spotkań rodzin przyjmujących i uchodźczych oraz umożliwiły tworzenie nowych sieci wsparcia.

W związku z tym – wykraczając poza systemy i szkolenia – interwencje Plan International i jej partnerów w obszarze ochrony dzieci wspierały integrację i dobrostan także poprzez edukację nieformalną oraz inicjatywy związane z utrzymaniem źródeł dochodu. W **Rumunii**, na przykład, dane wskazują, że działania rozwijające przywództwo, umiejętności życiowe i spójność społeczną wzmocniały młodzież ze społeczności uchodźczych i przyjmujących. Utworzenie przestrzeni przyjaznych nastolatkom zapewniło im bezpieczne środowiska do nauki i interakcji, co zwiększyło pewność siebie, umiejętności komunikacyjne oraz integrację społeczną młodych ludzi. Podobnie zintegrowane interwencje w zakresie ochrony dzieci w **Polsce** wykazały wartość włączania praktyk Nauki Kompetencji Społecznych i Emocjonalnych (SEL) do polskiego systemu edukacji. Podejście to sprzyjało tworzeniu bardziej spójnego środowiska dla nastolatków z Ukrainy i Polski, jednocześnie poprawiając ich dobrostan oraz odporność emocjonalną i społeczną.

Co istotne, interwencje w zakresie ochrony dzieci wspierały także integrację dzieci z niepełnosprawnościami w nowych społecznościach. W Ukrainie, na przykład, partnerzy wsparli tworzenie inkluzywnych centrów zasobów, odpowiadających na potrzeby dzieci ze spe-

Odpowiadanie na specyficzne potrzeby CAY poprzez zintegrowane programowanie

Chociaż podejście Plan International w obszarze ochrony dzieci obejmuje kierowanie do usług wsparcia oraz bezpośrednio świadczenie usług, interwencje często łączą komponenty edukacyjne lub MHPSS, aby kompleksowo odpowiadać na potrzeby CAY z Ukrainy. Kluczowe działania obejmują m.in. wspieranie CAY w kontynuowaniu nauki szkolnej, uczestnictwie w zajęciach edukacji online oraz włączanie do programów nauczania elementów SEL (Nauki Kompetencji Społecznych i Emocjonalnych) lub kursów językowych. W ramach działań uwzględniane są również sesje wsparcia psychospołecznego oraz zajęcia rozwijające umiejętności życiowe, które dostarczają CAY narzędzi wzmocniających ich dobrostan psychiczny.

cialnymi potrzebami oraz promujących bardziej włączające podejście do świadczenia usług społecznych. Centra te wspierały zarówno dzieci, jak i ich opiekunów, zapewniając niezbędne środki finansowe na badania medyczne, materiały edukacyjne oraz specjalistyczne usługi, w tym terapię logopedyczną. Interwencje finansowały również pracę pracowników socjalnych, którzy świadczyli usługi bezpośrednio w domach, co znacząco poprawiło jakość życia gospodarstw domowych.

Podobnie w Polsce partnerzy przyczynili się do tworzenia inkluzywnych środowisk dla uchodźczych dzieci z Ukrainy z niepełnosprawnościami. Dzięki dostosowaniu działań do potrzeb dzieci poprzez bezpieczne przestrzenie zwane *Spynkami*, dzieci z niepełnosprawnościami z Ukrainy mogły odnaleźć poczucie normalności, socjalizując się z innymi ukraińskimi dziećmi.² Inne interwencje w Polsce rozwijały multidyscyplinarne i kompleksowe podejście, umożliwiające spersonalizowaną opiekę nad dziećmi z niepełnosprawnościami z Ukrainy i Polski. Współpraca specjalistów przyczyniła się do poprawy kompetencji komunikacyjnych i motorycznych, natomiast asystenci rodzinni odegrali kluczową rolę w ograniczaniu izolacji dzieci uchodźczych, wspierając ich integrację w polskich szkołach.

² Do kwietnia 2024 r. projekt Spynkas realizowany przez Plan International w Polsce zapewniał kluczowe bezpieczne przestrzenie wspierające dzieci-uchodźców z Ukrainy z niepełnosprawnościami. Spynkas łączył opiekę nad dziećmi z dostępem do specjalistycznej opieki w języku ukraińskim, odpowiadając na potrzeby wszystkich dzieci, niezależnie od rodzaju niepełnosprawności czy diagnozy.

Jakie są kluczowe potrzeby i wyzwania w obszarze ochrony dzieci w ECE?

Wybrane wnioski z badań Plan International

Escalacja wojny w Ukrainie wpłynęła na poczucie bezpieczeństwa i ochrony dziewcząt i chłopców w wieku dorastania oraz ich opiekunów. Jak jednak wskazują badania Plan International, zagrożenia i potrzeby w zakresie ochrony dzieci różnią się w zależności od tego, czy osoby te przebywają w Ukrainie, czy w krajach przyjmujących.

Kluczowe zagrożenia w zakresie ochrony dzieci w Ukrainie

W **Ukrainie** głównym zagrożeniem pozostaje bezpieczeństwo osobiste, wynikające z bombardowań i przemocy bezpośrednio związanej z wojną. O ile zagrożenia te wpływają na zdrowie fizyczne i psychiczne nastolatków, o tyle poczucie niepewności spowodowane eskalacją konfliktu znacząco ograniczyło ich swobodę przemieszczania się. Jak pokazują badania Plan International, na poczucie bezpieczeństwa nastolatków w Ukrainie wpływa również zwiększone obciążenie opiekunów, w szczególności samotnych matek. W niektórych przypadkach opiekunowie zmuszeni są priorytetowo traktować zaspokajanie podstawowych potrzeb nastolatków kosztem ich nadzoru. Ograniczona opieka dorosłych zwiększa ryzyko wypadków oraz naraża nastolatków na zagrożenia, z którymi mogą nie być w stanie poradzić sobie samodzielnie.

Zagrożenia ochronne są szczególnie nasilone wśród grup wrażliwych w ECE

Badania Plan International w ECE wskazują również, że niektóre grupy – w tym małe dzieci bez opieki, nastolatki z niepełnosprawnościami oraz dziewczęta z mniejszości etnicznych, takich jak Romowie – doświadczają zwiększonego ryzyka ochronnych. Ponieważ wojna pogłębia istniejące trudności, nastolatki te mierzą się z wieloma zagrożeniami jednocześnie, w tym z rozpadem sieci wsparcia oraz zwiększonym narażeniem na różne formy przemocy.

W **Ukrainie** nastolatki z niepełnosprawnościami napotykają poważne wyzwania ochronne związane z wojną, takie jak trudności w dostępie do bezpiecznego zakwaterowania oraz w uczestnictwie w ewakuacjach niezbędnych dla ich bezpieczeństwa. W **Polsce** dzieci uchodźcze z niepełnosprawnościami oraz ich rodziny doświadczają podwójnej stygmatyzacji. O ile

zachowania wynikające z ich stanu zdrowia bywają postrzegane jako złożone lub problematyczne, o tyle wiele z tych osób spotyka się także z dyskryminacją z powodu statusu uchodźcy, co dodatkowo utrudnia opiekunom sprawowanie opieki i zaspokajanie potrzeb dzieci.

Ponadto ustalenia Plan International pokazują, że eskalacja wojny pogłębiła istniejące trudności członków **społeczności LGBTQI+** w **Ukrainie**. Osoby, które obawiają się ujawnienia swojej tożsamości płciowej lub orientacji seksualnej z powodu stygmatyzacji i dyskryminacji, mogą napotykać trudności w znalezieniu schronienia oraz w dostępie do podstawowych dóbr i inkluzywnych usług.

Sprawczość młodych ludzi

Nastolatki zazwyczaj nie są włączane w procesy decyzyjne, w tym w decyzje dotyczące relokacji w związku z kryzysem, przez co mogą odczuwać oderwanie od decyzji podejmowanych w rodzinie. Z uwagi na presję, stres i lęk wywołane wojną, rodziny wskazywały, że opiekunowie często muszą podejmować szybkie decyzje w trosce o dobro rodziny, co może prowadzić do podejmowania kluczowych decyzji bez konsultacji z nastolatkami.

Chcesz dowiedzieć się więcej o potrzebach i wyzwaniach w zakresie ochrony dzieci w ECE?

Zapoznaj się z następującymi raportami:

[Young People on the War in Ukraine \(czerwiec 2023\)](#)

[Adolescent Girls in Crisis – Voices from Ukraine, Poland and Romania \(czerwiec 2024\)](#)

[Building Bridges: Towards Inclusion for Refugee Children living with Disabilities in Poland \(październik 2024\)](#)

Bibliografia

- i Plan International (2021) *PALS: Adolescent Life Skills and Parenting in Humanitarian Settings*. Available at: <https://plan-international.org/uploads/2025/07/ANNEX-F-PALS-Programme-Brief.pdf>.
- ii Plan International (2023) *Young People on the War in Ukraine*. Available at: <https://plan-international.org/publications/young-people-on-the-war-in-ukraine/>; Plan International (2024)

Adolescent Girls in Crisis – Voices from Ukraine, Poland and Romania. Available at: <https://plan-international.org/publications/girls-in-crisis-ukraine/>; Plan International (2024) *Building Bridges: Towards Inclusion for Refugee Children living with Disabilities in Poland*. Available at: <https://plan-international.org/poland-en/publications/research-needs-children-living-with-disabilities/>.

O Plan International

Plan International jest niezależną organizacją rozwojową i humanitarną, działającą na rzecz praw dzieci i równości dziewcząt. Wierzymy w siłę i potencjał każdego dziecka, choć wiemy, że często są one ograniczane przez ubóstwo, przemoc, wykluczenie i dyskryminację. I to właśnie dziewczęta doświadczają tych barier najdotkliwiej.

Współpracując z dziećmi, młodzieżą, ich opiekunami oraz organizacjami partnerskimi, dążymy do stworzenia sprawiedliwego świata, eliminując podstawowe przyczyny problemów, z którymi mierzą się dziewczęta i dzieci w trudnej sytuacji. Chronimy prawa dzieci od chwili narodzin aż do osiągnięcia dorosłości, pomagając im przygotować się na kryzysy i przeciwności losu oraz skutecznie na nie reagować. Wprowadzamy zmiany w praktykach i politykach na poziomie lokalnym, krajowym i globalnym, wykorzystując nasze zasięgi, doświadczenie i wiedzę.

Od ponad 85 lat jednoczymy zdeterminowanych optymistów, aby wspólnie zmieniać życie dzieci w ponad 80 krajach.

Nie zatrzymamy się, dopóki wszyscy nie będziemy równi.

 @plan-international

 @planinternational

 @planinternationaltv

 @plan.international

 @planinternational

 @planinternationalece

 @planglobal

 @planinternationalece